

TIEDONJULKISTAMISEN
NEUVOTTELUKUNTA
Snellmaninkatu 13
00170 Helsinki

p. (09) 228 69236
info@tjnk.fi
www.tjnk.fi

DELEGATIONEN FÖR
INFORMATIONSSPRIDNING
Snellmansgatan 13
00170 Helsingfors

t. (09) 228 69236
info@tjnk.fi
www.tjnk.fi

COMMITTEE FOR
PUBLIC INFORMATION
Snellmaninkatu 13
00170 Helsinki

t. +358 9 228 69236
info@tjnk.fi
www.tjnk.fi

STATENS PRIS FÖR INFORMATIONSSPRIDNING 2013

Pris för livsverk till professor, specialläkare i psykiatri Matti O. Huttunen för betydande informationsinsatser inom mentalvårdsarbete och psykiatri

Professor, specialläkare i psykiatri Matti O. Huttunen (f. 30.10.1943) har på ett exceptionellt betydande vis spridit information om psykiska sjukdomar och vård av dessa. Det område han är verksam inom är av ytterst stor betydelse för folkhälsan. Nästan var femte vuxen finländare lider av depression och långt fler än en halv miljon finländare använder åtminstone tidvis psykmedicin.

Professor Huttunen har författat ett flertal lättfattliga böcker om psykmedicin och psykiatriska sjukdomar (bl.a. *Psykykenlääkeopas* 2002 och 2008, *Lääkkeet mielen hoidossa* 2004 och 2008, *Masennus* 2010, *Kulttuurit ja lääketiede* 2011 och *Psykoterapiat* 2012). Han har verkat länge och aktivt med att besvara frågor i läkarspalter i olika tidningar (bl.a. *Hyvä Terveys*) samt från första början fungerat som ansvarsperson för psykiatrin för den mest använda läkarboken på internet, *Lääkärikirja Duodecim*. Med dessa lättfattliga verk har Matti Huttunen gett läsarna en inblick i livet för personer med psykiska sjukdomar samt omständigheter i anslutning till medicinering och vård.

Denna aktiva informationsspridning har utgått från forskning med synnerligen hög nivå. Matti O. Huttunens specialområden har utöver psykiatri varit neurokemi, biologisk psykiatri och psykoterapi. Han har forskat i USA vid Harvard Medical School (1969–1971), varit gästprofessor vid University of Southern California (1996–2005) och publicerat ca 150 vetenskapliga artiklar, varav en del i världens främsta vetenskapsforum (t.ex. *Science*, *Nature*, *Lancet*, *PNAS*).

Tack vare en gedigen klinisk och vetenskaplig grund har Matti O. Huttunens åsikter och undervisning haft stor betydelse även för yrkesutövare inom hälsovården. Hans ord har vägt tungt och han har åtnjutit stort förtroende. Professor Huttunens människonära inställning illustreras bäst av att han alltid har betonat helhetsmässig vård av psykiska sjukdomar samt anhörigas betydelse för förebyggande av psykiska problem och som stöd för patienter.

Pris för livsverk till författare, konstnär Mauri Kunnas för betydande och långsiktiga informationsinsatser inom barnböcker

Författare Mauri Kunnas (f. 11.2.1950) har på ett exceptionellt vis introducerat historia i barnkammaren och vid lästunderna på daghem. Han har även gjort unga läsare och åhörare bekanta med den finländska litteraturens nyckelverk *Kalevala* och *Sju bröder*. Utöver Finlands historia har Mauri Kunnas tagit med sig barn och deras föräldrar till såväl vilda västern i Buffalo Bills sällskap som till riddarnas värld i sällskap av kung Artur. Under lästunder har han tagit med sig läsarna och åhörarna till rymden, berättat hur en dagstidning blir till och avslöjat vad som kan hända på natten då alla sover.

Mauri Kunnas värdesätter sina läsare. Han gör ett grundligt förarbete och allt är noga granskat, till och med illustrationernas detaljer. Slutresultatet reflekterar kunnighet och ett starkt eget intresse för ämnet, i synnerhet folklöre och historia. Allt detta garanterar att Kunnas böcker och den mångsidiga kunskap de förmedlar intresserar såväl unga som äldre läsare om och om igen.

Mauri Kunnas tog grafikerexamen år 1975 vid Konstindustriella högskolan. Han inledde sin karriär med att teckna serier och politiska karikatyrer. Den första barnboken, *Suomalainen tonttukirja*, inspirerad av folklöreberättelser utkom år 1979. Följande år utkom *Hemma på Jyckeberga*, som likaså har blivit en klassiker vid barnens lästunder. Mauri Kunnas har gett ut över 60 böcker och är idag en av våra internationellt mest kända författare. Hans böcker har getts ut på 28 språk.

Mauri Kunnas är en författare som smidigt överskrider språkliga och kulturella gränser. Han bjuder på kunskap för människor i olika åldrar och med skild kulturell bakgrund med humor och värme. Kunnas böcker är ett uttryck för hur intressant och engagerande facklitteratur är då den är som bäst. Hans böcker är inte bara klassiker inom den finska barnlitteraturen, utan även klassiker inom finsk facklitteratur.

Professor Arto Mustajoki för verket *Kevyt kosketus venäjän kieleen*

Arto Mustajoki, professor i ryska språket vid Helsingfors universitet, har skrivit en bok som trots titeln *Kevyt kosketus venäjän kieleen* (ung. Ryska lekande lätt) väger tungt. Boken innehåller mycket matnyttigt om språket och kulturen i vårt östra grannland. Samtidigt är boken ytterst lättläst. Sällan har språk behandlats så finurligt och inspirerande att även en lekman förstår hur språket byggs upp och utvecklas.

Bokens uppdelning är rentav genialisk i det här avseendet. Boken inleds – så som böcker om språk ofta gör – med alfabetet, men leder sedan läsaren obemärkt in på språkets strukturer. Detta lyckas Mustajoki klara nästan helt utan grammatiska benämningar. Boken utmärks av synnerligen fyndiga underrubriker som väcker läsarens intresse, som på svenska kan översättas till ”Flera par byxor och ett bröllop”, ”Ryssen glömmer hemma” eller ”Kan det ren’ vara redan?”, för att nämna några exempel. På detta vis inspirerar boken även läsare som inte är bekanta med det kyrilliska alfabetet sedan tidigare.

Styrkan hos Mustajokis bok ur en finskspråkig läsares perspektiv är att han närmar sig det ryska språket via finskan och redan välbekanta ord. Läsaren lär sig bland annat att det välbekanta namnet

Sinebrychoff utgörs av två delar: Sine syftar på blå och brjuch på mage, men inte på en människa med blå mage, utan på att duvor har blå mage, och adeln hade duvor. Samtidigt har vi redan utan att vi märkte det lärt oss någonting om morfologi!

Bokens sista huvudkapitel placerar det ryska språket i det omkringliggande samhället. I kapitlet begrundas bland annat om språket är likadant i hela Ryssland och det ryska språkets ställning i Finland. *Keyyt kosketus venäjän kieleen* är en förtjänstfull fackbok som på ett betydande vis främjar den fördomsfria diskussionen om det ryska språket i Finland. Samtidigt ger boken en allmän förståelse för hur språk är uppbyggda och belyser språkets ställning inom kulturen och vice versa.

Docent i Finlands och Skandinavians historia Panu Pulma, filosofie magister Tuula Rekola, filosofie doktor Miika Tervonen, filosofie doktor Risto Blomster, magister i samhällsvetenskaper Sarita Friman-Korpela och docent, filosofie doktor Anna Maria Viljanen för verket *Suomen romanien historia*

Suomen romanien historia är ett banbrytande grundläggande verk om romernas historia, språk och kultur som är resultatet av ett omfattande tvärvetenskapligt forskningsprojekt. Ett motsvarande enhetligt och helhetsmässigt verk som behandlar romernas historia i Finland under århundradena och utgår från grundlig forskning har vad man känner till inte gjorts tidigare någon annanstans i världen.

Suomen romanien historia belyser på ett efterlängtat och mångsidigt sätt romernas unika kultur samt samverkan och spänningarna med majoritetsbefolkningen utgående från nya forskningsrön. Forskning i den brokiga bakgrunden för romerna som kom till Norden redan på 1500-talet och deras historia som etnisk minoritet har hittills saknats. Vår kännedom om romerna har baserats på populärkulturella stereotyper och utgått från majoritetsbefolkningens eller myndigheternas perspektiv. I och med en kulturvetenskaplig approach ges även romernas egen tolkning av sin ställning utrymme i boken. Bland forskarna och författarna som arbetat med verket återfinns även personer med djup personlig kännedom om romernas kultur. Boken är utarbetad i samarbete med delegationen för romska ärenden.

Verket presenterar på ett mångsidigt sätt ny kunskap och nytt bildmaterial om romernas överlevnadshistoria – om hur romerna kom till Finland, tiden som kringresande och romernas liv idag som en del av det finländska samhället, dock med en bevarad egen identitet. I verket lyfts på ett förtjänstfullt sätt fram de många särdragen, sederna, normerna och värdena hos den romska kulturen, romernas förhållande till religion, det språk som talas av Finlands romer, deras klädsel, musik och politiska verksamhet. Även romfrågans internationella dimension behandlas. I dagens Europa upplever vi återigen ett skede i romernas historia, då nya romer från söder dyker upp på våra gator som en följd av de hårda levnadsvillkoren i hemlandet.

Suomen romanien historia är ett unikt och aktuellt verk. Verket beskriver inte endast romernas historia utan även finländarnas, majoritetsbefolkningens och romernas, gemensamma historia. På detta vis bidrar verket på ett viktigt sätt till förståelse för dagens samhällssituation och vår gemensamma framtid.

Historieforskare, filosofie doktor Mirkka Lappalainen för verket *Jumalan vihan ruoska. Suuri nälänhätä Suomessa 1695–1697*

Historieforskare, filosofie doktor Mirkka Lappalainen (f. 1975) disputerade år 2005 med en avhandling om den betydande adelssläkten Creutz. Helsingfors universitet uppmärksammade Lappalainens verk med ett avhandlingspris. En kort tid efter disputationen, år 2006, utkom Lappalainen med verket *Maailman painavin raha*, en samling historiska essäer. Denna samling essäer om 1600-talet belönades som årets vetenskapsbok. Lappalainens tredje verk *Susimesu* från år 2009 belönades med Lauri Jäntti-priset. Tidsperioden som behandlas i boken är den senare hälften av 1500-talet, den s.k. brödrastridernas tid.

Det är för sitt fjärde verk som Lappalainen nu belönas. Mirkka Lappalainens verk *Jumalan vihan ruoska. Suuri nälänhätä Suomessa 1695–1697* väckte stor uppmärksamhet i media då den utkom, såväl i pressen som inom televisionen. Att ett verk om historia som behandlar händelser fyrahundra år tillbaka i tiden får denna typ av uppmärksamhet är ovanligt.

Orsakerna till den exceptionella uppmärksamheten hittas lätt bland verkets egenskaper, som även gör det värt att förlänas statens pris för informationsspridning. Lappalainen har tagit fasta vid tanken om att språket är ett medel för kommunikation. Hennes texter är alltid noga planerade och väcker beundran även stilmässigt. En förebild med motsvarande språklig stilkänsla torde kunna hittas på andra sidan Bottniska viken, bland forskare i Sveriges tid som stormakt.

Enbart stilsäkerhet räcker dock inte, utan ett välskrivet verk om en historisk period bör även ha ett innehåll som utgår från grundlig forskning och tolkning samt ett relevant budskap för människor och samhället då den publiceras. I detta avseende skiljer sig Lappalainens verk om de stora hungeråren på 1600-talet dessutom till sin fördel jämfört med de redan utmärkta föregångarna. Lappalainen belyser beröringspunkter mellan hungersnöd i det förflutna och idag, som ger dagens människor förståelse för det förgångna men även för dagens samhälle. *Jumalan vihan ruoska* är således informationsspridning om historisk forskning när den är som bäst.

Journalist Jaana Kanninen för rapportering om klimatförändringen

Journalist Jaana Kanninen har som nyhetsreporter på Rundradion tagit upp frågor i anslutning till klimatförändringen på ett omfattande, nyskapande och mångsidigt sätt med hjälp av de möjligheter radio och tv erbjuder att nå och beröra allmänheten.

Kanninens rapportering är ett utmärkt exempel på offentlig journalism. Hon behandlar stora och mångfacetterade ämnen utan att tappa bort sig bland detaljerna. Kanninen lyckas även med att inte presentera sina ämnen som enbart debatt mellan experter eller upprepning av politiska resolutioner.

Nyheter om klimatförändringen är ofta väldigt abstrakta, vilket gör det svårt eller till och med otacksamt att rapportera om denna i synnerhet i radio och tv. Särskilt rapportering i tv kräver synliga handlingar eller visuell beskrivning av platser och personer.

Kanninen lyckas använda sig av det småskaliga men fungerande tv-uttrycket som fordras av formatet för nyheter och aktualitetsprogram genom att välja sina inspelningsplatser och personer på ett för ämnet uttrycksfullt sätt. I sina inslag talar hon med personer som i verkligheten berörs av ämnet, vilket gör ämnet konkret även för allmänheten.

Kanninen vågar använda sig själv i egenskap av reporter i centrum för sina inslag. I växelverkan mellan de verkliga personerna i den för ämnet centrala miljön och reporterjaget föds ett journalistiskt berättande som framfört på ett lättförståeligt och berörande sätt är mer övertygande än vilken studiodiskussion som helst.

I sitt arbete har Kanninen även visat att skicklig nyhetsrapportering inte måste förhålla sig kyligt distanserat till omvärlden, utan hon tar del i världens händelser med såväl etos som patos.

Politics doktor, professor Sixten Korkman för betydande informationsinsatser inom finanspolitik och finansvetenskap

Den globala finanskrisen och euroländernas skuldproblem har sedan en tid tillbaka varit ett hett samtalsämne. Ekonomins inflytande på människors vardag är stor, och finanspolitiken är ständigt föremål för offentlig debatt och tvister. Det är dock ofta svårt att föra en avvägd och underbyggd diskussion om dessa fenomen. Den globala ekonomin är ett komplext system vars skeenden är svåra om inte omöjliga att förstå, för att inte tala om att förutspå.

Politics doktor, professor vid Aalto-universitetet Sixten Korkman är en uppskattad finansexpert med lång erfarenhet. Han har på ett förtjänstfullt och målmedvetet sätt strävat efter att göra nationalekonomi och fenomen inom den globala ekonomin förståeliga för den breda allmänheten, tv-tittarna, radiolyssnarna och tidningsläsarna. Hans senaste bok *Talous ja utopia* är ett utmärkt exempel på detta. I boken har han som mål att göra finanspolitik och finansvetenskap så lättförståeligt, att även hans barnbarn i gymnasiet kan få någonting ut av boken. Samtidigt presenterar Korkman sin egen syn på finanspolitik och belyser även meningsskiljaktigheter i anslutning till denna.

Sixten Korkman är en forskare som tack vare sin omfattande erfarenhet kan beskriva ekonomins komplicerade kopplingar och beroendeförhållanden på ett intresserande sätt. Han redogör för vad som är väsentligt och ändamålsenligt att förstå, men beskriver även osäkerhetsfaktorer och olika tolkningar i anslutning till olika begrepp.

Så som den senaste bokens namn indikerar är ekonomin nära sammankopplad med utopier, nobla värden, strävan efter lycka, jämlikhet, och människans liv i harmoni med sig själv, med andra människor och med naturen. Korkman presenterar tunga argument för ekonomisk tillväxt. Han skriver att ekonomisk tillväxt inte enbart handlar om en höjning av den materiella levnadsstandarden utan om förbättrad välfärd. Den förväntade livslängden har ökat, barndödligheten minskat, utbildningsnivån höjts och kvinnornas ställning förbättrats, arbetstiderna har blivit kortare och semesterna längre. Den ekonomiska tillväxten möjliggör den service som välfärdsstaten grundar sig på.

Ekonomisk tillväxt är dock aldrig problemfri och är alltid sammankopplad med sidofenomen. Korkman erkänner att de miljöproblem som orsakas som en effekt av ekonomisk verksamhet är ett växande hot för vår planet. Enligt Korkman bör man dock inte söka en lösning som går ut på att tillväxten stryps, utan ta sikte på en sådan politik som formar ekonomisk tillväxt i en mer ekologisk riktning. Detta kunde göras exempelvis med höga utsläppsavgifter och genom att beskatta verksamhet som skadar miljön.

Sixten Korkmans inlägg och verk belyser att ekonomiproblem är viktiga och intressanta. I synnerhet påminner de om att offentlig analys av ekonomiproblem är en förutsättning för ett öppet och demokratiskt samhälle. Hans tydliga och konstruktiva ställningstaganden om nationalekonomi och finanspolitik gör det möjligt för allmänheten att förstå aktuella globala ekonomiska frågor, bedöma olika perspektiv och bilda egna uppfattningar.

Fotograf Markku Saiha för verket *Luontokuvauksen käsikirja*

Fotografering är det mest populära fritidsintresset i Finland. Forskning har visat att naturen har en läkande och vårdande effekt på människans mentala och fysiska hälsa. Exempelvis blir patienter på sjukhus fortare friska om de kan se naturen från fönstret. En alldeles färsk undersökning har påvisat att det även har en liknande effekt att titta på naturbilder.

Fotografering har i och med de nya digitala kamerorna blivit den mest populära hobbyn i Finland. I synnerhet älskar finländarna att fotografera naturen. Suomen Luonnonvalokuvaajat ry – Finlands Naturfotografer rf är med sina 3 000 medlemmar Europas största naturfotoförening, och den sedan år 1980 arrangerade tävlingen Årets Naturbild är en av världens största naturbildstävlingar.

Med tanke på detta fyller *Luontokuvauksen käsikirja* ett behov och är till glädje för en stor grupp finländare. Boken är en grundlig guide för fotografer på samtliga stadier, från amatörer till proffs, som ständigt måste komplettera sin kompetens bland annat med anledning av ny teknik.

Boken avslöjar hemligheten bakom flera naturbilder som fångat allmänheten. Man känner inte nödvändigtvis till hur mycket och vilken slags arbete som ligger bakom ett fantastiskt fotografi. Å ena sidan bör man inte göra det alltför svårt för sig, och den egna bilen fungerar som ett utmärkt gömställe då man fotograferar vilda djur. Å andra sidan lockar hobbyn utländska turister till Finland då man skapar förutsättningar för naturfotografering.

Boken är även ett konstverk och ett naturverk, och de hundratals fantastiska bilderna som ingår i boken fungerar som inspiration och modell för amatörfotografer samt erbjuder rikligt med information om naturen och vilda djur.

Boken är resultatet av totalt två års arbete, och inkluderar fotografier av närapå 30 av Finlands främsta proffs som på detta vis förmedlat sin kunskap till allmänheten. Vi kan inte belöna dem alla, men vi belönar Markku Saiha som i egenskap av huvudredaktör svarar för helheten. Hans insats som artikelskribent och fotograf är även betydande.